

Recenzní posudek

Předložený posudek je zpracován se znalostí následujících dokumentů o osobnostech, které jsem měl z projektu k dispozici: Josef Kopta, František Langer, Petr Medek, Bohuslav Martinů, Josef Palivec, Milan Rastislav Štefánik. U nich jsem se soustředil zejména na didakticko-metodickou stránku pracovních listů pro žáky a studenty 1. až 3. vzdělávacího stupně a metodických listů pro učitele, pokud byly k dispozici.

Z hlediska obohacení doporučeného učiva prostřednictvím Rámcových vzdělávacích programů (RVP) jsou předložené materiály velmi vhodnou pomůckou pro výuku dějepisu, českého jazyka a literatury, ale i občanské nauky a etiky, zejména na vyšších stupních vzdělávání. Jde o rozšíření témat z 20. století o znalosti, které nebývají běžnou součástí učebnicových textů, a proto umožňují nejen obohacení výkladu učitelů, ale především samostatnou (individuální, skupinovou, projektovou a problémově orientovanou) práci žáků a studentů, byť pod vedením nebo ve spolupráci s učiteli.

Z hlediska cílů výuky, prezentovanými nejen očekávanými výstupy, ale zejména směřováním žáků a studentů k zvládnutí tzv. klíčových kompetencí (Zákon č. 561/2004 Sb., § 2 – 3), které chápeme jako osvojování si životních dovedností a postojů, jsou výše uvedené didaktické dokumenty zpracovány výborně pro kompetence komunikační, poznatkové, informační, méně vhodné jsou pro kompetence postojové, protože nejsou dostatečně zdůrazněny odkazy na uvědomění si etických a emočních důsledků jednání a chování uvedených osobností v krizových nebo obecně náročných životních situacích tak, aby se mohly stát pro žáky a studenty vhodnými vzory pro vlastní osobní život. Určitě by stálo za to zvážit doplnění otázek nebo podnětů pro přemýšlení žáků a studentů nad emočními pocity a složitostmi rozhodování osobností, aby se museli vcítit do rozhodovacích jednání osobností a „vyzkoušeli“ si tak na vlastní kůži emoční prožitky v souvislosti se znalostmi uvedených osobností. Jedná se o něco, co v současné převážně informačně orientované výuce žáci i studenti silně postrádají. V podstatě by tak učitelé naplňovali i principy exemplárního učení, ve kterém jsou poznatky spojené s vlastním emočním prožitkem mnohem silněji upevněny, třeba jen prvotním zapamatováním si jich.

Celkově se mi jeví metodičtí průvodci pro učitele a pracovní listy pro žáky a studenty jako dokumenty, které jsou příliš akademicky orientované, čímž mám na mysli hlavně hodně poznatkově reproduktivní

stránku pracovních listů i metodik, orientovaných na ověření si informací z medailonků osobností. To samozřejmě není vůbec nic špatného, ale výuka umožňuje „vyčerpat“ z medailonků mnohem více v oblasti myšlen í žáků a studentů, než jen reproduktivní úroveň. Vyšší formy myšlení, které jsou žádoucí zejména u středoškolských studentů, např. analytické, syntetizující nebo sebereflexivní myšlení, lze využít právě uváděním studentů do situací, kdy využívají emoční procesy (empatii, odpor, hněv, obdiv) a upevňují si tak vlastní hodnotové postoje.

Výše uvedené náměty na další didakticky a metodicky orientované využití zpracovaných dokumentů jsou míněny jako doporučení či podněty, nikoliv jako podmínky, jejichž nesplnění brání zásadnímu využití dokumentů v praktickém vyučování.

Pardubice, 31. ledna 2015

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Fakulta filozofická Univerzity Pardubice

karel.rydl@upce.cz